

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

CAROLI POREE
E SOCIETATE JESU

SACERDOTIS

ORATIONES
DIDASCALICÆ.

NOVA APUD GERMANOS EDITIO
RECOGNITA ET EMENDATA.

CUM FACULTATE SUPERIORUM.

Moguntia & Francofurti ad Mœnum,
Impensis FRANCISCI VARRENTRAPP:
M D C C L V.

SYLLABUS

ORATIONUM DIDASCALICARUM.

ORATIO I. *De Eloquentia.* Quare varia fit apud varias gentes, mutabilis apud eandem gentem Eloquentiæ forma ?

ORATIO II. *De Satyra.* Utrum Satyra in civitate bene morata, & quatenus admittenda sit ?

ORATIO III. *De Panegyricis Orationibus.*

ORATIO IV. *De Criticis.*

ORATIO V. *De Theatro.* Theatrum sit ne, vel esse possit Schola informandis moribus idonea.

ORATIO VI. *De Libris,* qui vulgo dicuntur *Romanenses.*

Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Une ou plusieurs pages sont omises
ici volontairement.

omnibus viris Gallicè scribentibus non lingua solum, sed & eloquentia omnis Gallica plurimum debere se profitetur.) Vestrum est, inquam, pro vestra, pro imperii, pro ipsius Religionis gloria, vincere dicendo vel scribendo fastidium delicatioris ævi, & Eloquentiam istam sanam & gravem quam vobis tradiderunt patres vestri, quam vos fovistis diu, quam etiamnum obtinetis, nunquam dimittere, sed vindicare potius ab omni mutatione, quantum fieri potest, & qualem laudatis in aliis, qualem admiramur in vobis, talem aut certe quam minimè sibi dissimilem nepotibus vestris tradere.

ORATIO II. DE SATYRA.

Utrum Satyra in Civitate bene mirata, & quatenus admittenda sit?

Habita anno Domini 1710.

UTRUM iniquitate hominum, an Satyræ vitio fieri dicam, ILLUSTRISSIMI ECCLESIE PRINCIPES, PRÆSIDES ILLUSTRISSIMI, AMPLISSIMI SENATORES, CÆTERIQUE OMNIUM ORDINUM AUDITORES ORNATISSIMI, ut illam, cum plerique hodie in omni scribandi genere vel dicendi adhibeant, plerique tamen excludere, vix aliqui

qui admittere se velle profiteantur? Quis enim aut Poëtarum, qui ejus stimulis acuit epigramma, aut Oratorum, qui ejus salibus condit orationem, aut Scriptorum, qui ejus jocos aspergit disputationem, satyricus dici velit? Quid ego verear ipse magis, quam ne, de Satyrâ differendo, Satyram vobis offerre videar?

QUONAM igitur ex fonte tantum in illam invidiæ derivari putem? an ex ipso nomine, quod à Satyris illis procacibus & semiferis deduxisse multis credita est? At neque ipsa de nominis sui auctōribus confitetur, neque si confiteatur de Satyris, hoc tamen nomine concedat ipsi Tragœdiæ, quam ex ignobiliori appellatione nuncupatam esse constat. An ex generis humilitate ac propè infamiâ, quippe quæ ruri ipsa inter pocula ex fœdis maledicentiæ sordibus procreata dicitur? At ego illam festiva inter politionum hominum colloquia lucem primum aspexisse veriùs dixerim. Huic certè rusticitatem objecerit nemo, ex quo tempore in urbem à Lucilio, ab Horatio in Aulam traducta est.

SUPEREST itaque ut in ipsâ ejus naturâ vel arte inhæreat aliqua vitii labes. At quid illa profitetur aliud, nisi se insectandis acrius hominum vitiis natam esse, & in jocosis morum reprehensionibus exercitam? Inde tamen in illam odii tantum profluxisse suspicor, & sentio. Hinc est quòd illam ipsius adversarii calumniæ adjuncticem, alienæ famæ per-

niciem, civilis otii luem, ac pestem nefariam, & ab omnibus qui tranquillitati publicæ consultum velint, validissimè opprimendam esse pronuntiant.

NULLOSNE defensores habet ac patronos? Habet pauciores illos quidem, sed acerrimos, qui è contrario illam veritatis satellitem, virtutum propugnatricem, emendatricem vitiorum, magistram morum optimam, & ab omnibus qui civili disciplinæ provisum cupiant, diligentissimè retinendam esse contendunt.

ILLAM itaque alii è civitate prorsus exterminari volunt, alii volunt in civitate omnino retineri. Peccant utrique meâ quidem sententiâ, illi odio Satyræ nimio, hi nimio amore. Sic enim mihi persuasum est, & verò persuasum esse vobis, aut facilè persuaderi posse confido, Satyram ex illarum esse rerum genere, vel numero, quæ cùm naturâ suâ possint prodesse plurimum, tum alienâ culpâ plurimum obesse possunt. Quemadmodum igitur gladios, aliâque id genus tela nemo dixerit aut planè interdicenda, quòd illa possint ad injustam cædem converti, aut omnino ac sine cautione concedenda, quòd ad justam defensionem possint adhiberi: Ita Satyram nemo prudens asseveret, aut esse prorsus rejiciendam, quòd illâ quis ad contumeliam abuti possit; aut contrâ, quòd illâ quis ad morum emendationem uti queat, esse omnino, & sine ullâ circumscriptione recipiendam.

Propositio. Quo circa positam hæc à me, neque, ut opinor, indignam vobis iudicibus quæstionem, utrùm Satyra in civitate bene moratâ, & quatenus admittenda sit, ita definiiri posse orbitror, ut statuamus, *neque illam è civitate bene constitutâ excludendam esse, neque sine multâ cautione admittendam.* Quæ duo in duplici orationis parte, sic disputabo, ut quantum in me est, nemini detur criminandi locus, aut nimio plura Satyræ concessa, dum illi faveo; aut dum illam castigo, nimio plura fuisse detracta. Adeste quæso animis, AUDITORES, & Oratorem qui de Satyrâ dicendo à Satyrâ multum sibi timere debeat, humanitate & benevolentiam vestram confirmate.

P R I M A P A R S.

CIVITATEM bene moratam rectèque institutam cum apello, eam nolite intelligere, AUDITORES, quæ veluti commentitia illa Platonis Respublica integerrima sit moribus; qualem neque antea extitisse, neque ullam, postea (tanta humanæ naturæ pravitas est) extitutam arbitror. Illam dico quæ optimis temperata sit legibus, à quâ vitiorum irritamenta, quantum fieri potest, excludantur omnia, in quam adjuncta virtutum quam admitti possunt plurima, inducantur. Atqui Satyrâ in ejusmodi civitate adhiberi volô. Quid ita? quòd & multa ibi vitia oriri neces-

se sit, quæ non possunt cohiberi legibus, possint coërceri Satyrâ ; & ea ipsa quæ cohibentur legibus , Satyrâ plerumque meliùs coërcentur.

QUAMLIBET in præcavendis hominum culpis diligentes extiterint qui prima civitatibus jura descripserunt , mirum tamen quàm multa , quàm varia vitiorum genera legibus intacta reliquerint. Animadverterunt graviter in eos qui aliorum fortunas rapacitate, dignitatem contumeliis, corpus ferro invaderent ; si qui magistratibus reverentiam, dominis obsequium , parentibus pietatem, patriæ amorem, Superis Religionem denegarent, his multam, carcerem, exilium aliâque pro immanitate scelerum supplicia interminati sunt. Qui peccarent cæteris in rebus, hos ut plurimum inultos omiserunt.

NULLANE igitur prætereà sunt vitia, quibus inquinentur hominum mores ? Nullane quibus tollatur communis vitæ suavitas ? Nulla quibus civitatum dignitas obscuretur ? Exsunt profectò multitudine innumerabilia, insultate ridicula, pravitate intolerabilia, neque illa non prospexerunt animo conditores legum prudentissimi, sed & haud posse legibus cohiberi sapientissimè judicaverunt. Fingamus enim Lycurgum aliquem, aut alterum quemlibet cujusvis Reipublicæ moderatorem has leges ære incisas palam proponere.

NEMO domi avarus esto : nemo adulationibus rem alterius captato : nemo improbitatis lar-

vam probitatis obtendito : nemo se & sua ja-
ctantius predicato. Nemo in gestu agrestis, in
cultu incompositus, in veste inelegans, in con-
gressu insuavis esto : nemo denique ullâ in re,
ullo tempore vel loco molestum se vel ridiculum
exhibeto. Qui faxit, huic pœnam pro gravita-
te culpa, judices irroganto.

VESTRAM fidem, AUDITORES, has le-
ges qui viderit, an risum tenebit ? An credet
plus habituras ponderis, quàm legem illam
ab Atheniensibus adversùs ingratos aliquan-
do promulgatam ? Ecquis enim reperietur
Censor tam acer & diligens, qui horum vio-
latores edictorum possit deprehendere, aut
deprehenso justis animadversionibus emen-
dare. Cogitate merum aliquem magistrum
(a) quem poterit mens vestra commentan-
do effingere perfectissimum. Virum eâ ce-
leritate intelligendi quæ longissimè disjunctâ
continudè pertingat ; eâ memoriæ vi quæ nu-
mero infinita comprehendat ; eâ judicii æqui-
tate, quæ nullo inclinata pondere fatiscat ; eâ
mentis vigilantia quæ nunquam sopita con-
niveat ; eâ laboris patientia, quem nulla ne-
gotiorum multitudo obruat ; eâ fortitudine
animi, quam imago periculorum nulla deter-
reat : virum ad summa quæque natum, in
minimis maximum, Reip. semper memorem,

C 3

(a) DD. Marc. Renât. d' Argenson, qui tunc temporis
Lætiæ Edilitatem gerebat & qui postea Vicecancellarius
fuit ac regiorum sigillorum Custos.

fuî penè oblitum , pro patriâ & cupidum vivere , & mori non timidum : virum denique qualem ad hujus splendorem Urbis & dignitatem singulari Dei beneficio his temporibus concessum esse gratulamur. At ego contendo neque illum, neque alios, si qui reperientur , huic similes viros , suam legibus quales antea descripsimus vim & auctoritatem asserturos. Quorsum ita ? Quia nullis legibus coërceri possunt ea vitia , quæ minùs in temeritate & audaciâ , quàm in turpitudine quâdam & insulsiute sunt posita.

ILLA, illa scilicet aculeos Satyræ postulant, non justitiæ gladios. Joci castigari debent, non suppliciis.

Satyræ est itaque stylum exercere in duros illos & sordidos patres familias, qui avidiores in colligendo , parciores in tribuendo , mercedem servis, sumptum liberis, victum sibi invident , itaque vivunt omnibus infesti , ut nemini faciant bene, nisi mortui.

Satyræ est confodere illos emptores nobilitatis pretiosos, qui quòd venalia habuerint & habeant omnia, genus ipsum pecuniâ credunt emi, qui se novitatem putant exuere, si titulos grandiores induant, atque in veterum dominorum possessionibus novi Domini superbissimè insideant.

Satyræ est nigro perfricare sale illos homines insulsos, simplicitatis, uti prædicant, studiosos, & antiqui moris retinentes, revera

invenustos, abnormes, rusticos, merum rus, & mediâ in urbe urbis egentissimos.

Satyræ est excutere viros illos politulos, calamistratâ comâ elegantulos, lotâ facie candidulos, totos mellitos, gestûs mollitie, vocis lenitate, odorum fragantia suavissimos, nimîâ demum suavitate insulsores insulsi-
simos.

Satyræ est personam detrahere illis simulatoribus virtutum, vitiorûmque dissimulatoribus callidis, qui probitatis specie improbitatem obtegentes, ad honorum fastigia humili obrepunt gressu; quique illud austerioris vitæ professione consecretantur, ut delicatè & molliter possint vivere.

Satyræ est mordere acrius perfidos illos domorum exploratores, qui toti in eo sunt, ut sciant & nesciantur; qui ubi nacti fuerint homines ineptè credulos, in eorum familiaritatem immergunt sese, ut rem familiarem exinde subruant.

Satyræ est insequi illos sectatores otii laboriosos, quos hæc una sollicitos habet cura, ut nihil curent; quibus lucis pars optima in somnum, noctis in convivium, reliquum tempus in nugas pueriles abit; qui totam ita vitam instituunt, ut fructum vivendi nullum capiant, amicis omnem eripiant.

Satyræ est omnia denique persequi vitæ genera, & quidquid pravi, absurdi, inepti emendari legibus non potuit, hoc notare, arguere, carpere, & carpendo, si fieri potest,

corrigeret. Sic nulla erunt vitia ab omni reprehensione secura. Sic dum iustitia liberabit urbem latrociniis, Satyra purgabit ab ineptiis. Dum illa sceleratos configet edictis, hæc infictos dictis laceffet.

NIHILNE præterea petetur ab hac præsidii? Ipsi etiam iustitiæ ad præcavenda aut punienda scelera suppetias feret. Neque verò illud ego affirmavi temerè, vitia ipsa quæ cohibentur legibus, meliùs sæpè coërceri Satyrâ, aut acerbius castigari. Silent enim, si silent aliquando leges, Satyra nunquam obmutescit. Themidis sæpe velantur oculi, neque velo simplici; Satyra oculis semper intentis semper acutum videt. Judiciorum laqueos sæpe fraus eludit, gratia expedit, aurum redimit, potentia abruptit. Satyræ aculeos non declinant doli, non molliunt preces, honores & divitiæ non retundunt.

ILLA parcere nescia scelus armatum adoritur in castris, ignaviam in tentoriis, impietatem in templis, iniquitatem in iudicum sellis, rapacitatem in Quæstorum mensis, molliem in divitum spondis, ignobilitatem in Rhedis, ignorantiam in Cathedris, vitium denique ubicumque est, ibi detegit, ibi impugnat, ibi confodit. Non eo quidem gladio quem adhibet ultrix iustitia; ac certè non imbelli telo. Cujus acies quàm metuenda sit dicant Romani illi veteres, qui, quoties Lucilius stylo ardens infremeret, toties diffuebant sudore frigido; & qui modò severitatem

legum spreverant impavidi, jam Satyræ dicacitatem, exanimati metu, horrescebant.

✓ DICAT & Condæus ille magnus, tam formidatus olim Galliæ nostræ hostibus imperator, ut illos solo nomine terreret, propè dixi, vinceret, tam interritus mortis contemptor, ut illam media inter prælia nudo capite lacefferet, idémque Satyræ tam æquus æstimator, ut illius metu, metum quemvis alium superandum esse-crederet; Qui congressurus cum hoste, unum hoc admonebat suos, ut sibi à brevioribus illis Satyris in trivio cantari solitis fortissimè caverent; ratus videlicet minùs hostilis gladii mucronem, quàm mordacis carminis acumen formidandum esse, caputque morti potiùs, quàm Satyræ nomen objiciendum. Cùm igitur tantum in eâ momenti sit ad incutiendum animis timorem ignominia acerrimum, quis illam in civitate bene constitutâ dubitet vocandam esse in societatem Justitiæ, tanquam adjutricem Legum ac vindicem?

SED hîc reclamant osiores Satyræ & indignantur illam adjungi Legibus, quæ Legibus exterminanda sit, comitem illam stare cum justitiâ, quæ pro jure non possit certare quin pugnet contra societatis jura, atque humanitatis.

NAM cur, inquiunt, homini privato liceat, in privatorum vitas & vitia inquirere? Cur civi liceat in cives quietos & inermes styllum minacem intendere? Flagitiosi sunt?

illos conscientiae angoribus permittite. Perfidioli? illis ne crede. Molesti? hos fuge. Stolidi & inficeti? ab illorum congressu abstine. Egregia sanè, ut videtur adversariis, & æquitatis plena oratio, sed iniqua, meo quidem iudicio, & ab humanitate alienissima.

QUÆRUNT quo jure in vitia & vitiis contaminatos homines animadvertam. (a) Quod ille Terentianus Chremes, hoc ego respondeo: *Homo sum: humani nihil à me alienum puto.* *Homo sum:* ideòque hominum quidquid interest, hoc & meâ propter naturæ communitatem interesse arbitror. *Homo sum:* ideòque hominibus non modò inopiâ, sed vitio laborantibus multò magis opitulari meum est. *Homo sum:* hoc addo, *Civis sum:* hoc nomine civitati expurgandæ & ornandæ, quantum in me est, allaborare & licet & debeo.

Civis sum. SI procul ab omni contubernio & convictu in loca sola me recepissem, ibi forsitan liceret uni mihi vivere, ibi hominum ineptias ridere tacitè, vel miserari. Sed quia *civis sum*, quia sic ferunt vitæ meæ rationes, ut cum aliis hominibus consuetudinis vinculo sim conjunctus, hoc mihi commune munus cum cæteris, communi lege impostum reor, ut quidquid boni in cives conferre possum, hoc conferam; ut quidquid mali à civitate arceri possum, illum arceam: ut cui-

(a) Terent. in *Heautontim. act. I. Scenâ I.*

cunque vitio medelam quamcunque adhibere possum, illam adhibeam. Hoc postulat humanitas, hoc flagitat societas, huic voluntati jura suffragantur plurima: nulla refragantur.

AN verò, si teëta quæpiam igne corripì, aut etiam vapore efflari videro, non possim filere sine crimine? Et mihi urbem undequaque ardentibus libidinum facibus deflagrantem conspicienti clamare non liceat? An si veneficos cibaria veneno clam aspergere deprehendero, fiam in societatem reus, si non accusavero? Et idem judicabor nocens, si consceleratos homines impiis impurisque sermonibus omnia polluentes objurgavero? Scelus est barbaros in mœnia irruentes non cõhibere; & barbariem in literas, in mores, ab indoctis, à rusticis inductam abigere fuerit scelus?

QUÆRUNT scilicet quo jure homines quietos & inermes liceat carpere? At ego illud vicissim quæro, quo jure liceat civitatem flagitiis inquinare, & urbanitatem ex urbe tollere? Ergo licebit impunè perfidis fallere, voluptuariis otio marcescere, stultis desipere. Mihi veraci vera loqui, nequitiam insectari, stultitiam increpare non licebit?

AT enim sunt in civitate (si non humanis modò, sed divinis etiam Legibus instituta est) sunt Oratores sacri, qui pro suscepto munere arguant vitia, & à vitiis homines, adhortando; miandòque, deterreant.

NON is ego sum, AUDITORES, qui ne-

gem in verbi divini præconibus ad emendanda flagitia virtutis inesse plurimum atque auctoritatis. Verùm illud quoque quis negaverit, non omne delictorum genus ad emendationem illis esse propositum: & quemadmodum Scriptoribus Satyricis nefas est ea tractare, quæ ad Religionis dogmata pertinent, non modò propter periculum erroris, sed etiam propter argumenti dignitatem; ita Oratoribus sacris licitum non esse pravitates quasdam & ineptias dicendo persequi, non modò propter illarum ignorationem, in quâ ipsos versari licet & decet, sed etiam propter ipsam loci reverentiam. Illud deinde quis nescit homines plurimos non moveri piis illis objurcationibus, & ita vitiatos esse, ut nisi sanentur Satyræ salibus, omni prorsus medicinâ videantur insanabiles.

QUOD ut perinde intelligatis atque ego sentio, advertite, quæso, AUDITORES, triplicis omnino generis esse censores, qui possint corrigendis moribus adhiberi, Oratores sacros, Philosophos, & Scriptores satyricos; qui omnes vitia impugnant, sed suâ singuli viâ planèque diversâ.

ORATOR sacer quid in uno quoque vitio divinæ Legi contrarium, Philosophus, quid rationi dissentaneum; Satyræ Scriptor quid indecorum sit, explorat. Ille Dei mandata, alter rationis præscripta, hic honesti leges proponit ac protegit. Agite nunc & huic triplici censorum generi tradamus unum ali-

quem ex illis fœneratoris Alphii aut mollis Epicuri discipulis; & cujus censurâ moveatur potissimum, observemus.

SEDEAT ille primùm in Oratoris sacri conspectu, non dico lenis cujuspiam Oratoris & languidi, sed acris ac vehementis, qui de Religione cum dignitate differat, quem nunc aulæ urbs, nunc urbi aula invideat, quem utraque dicentem unanimi plausu excipiat. Hic divina è sacris codicibus in rapaces aut voluptuarios expromat oracula, & intentata utrisque supplicia proponat. Quid novus interea auditor? Annuet capite; clamabit *belle*, tum aliò convertet oculos, aut declinabit molliter, & inter crepitantia ultricis justitiæ fulmina placidè dormitabit.

EXCITEMUS hominem, & coram gravissimo aliquo Philosopho sistamus. Conscendat hinc pulpitum, & vel Aristotelicâ methodo subtilia de moribus præcepta arctis adstringat conclusionibus; aut Platonis in morem de temperantiâ aliisque virtutibus fuse laxèque disputet. Quid ad hæc quæstuosioris disciplinæ aut sapientiæ pinguioris affecta? Ridebit magnum Aristotelem, divinum Platonem exhibilabit.

PRODEAT igitur tandem Satyricus aliquis mordacior ex Horatii aut Juvenalis scholâ recens, & cum acriore stylo, chartâque dentatâ homini sese offerat. Exerat aculeos in fraudulentas ejus artes, aut in voluptates ejus sordidas jocos emittat. Cernitis ut vix pun-

Etus exsiluit! ut indoluit! ut palluit! ut femi-
nimis aufugit? Quod non itaque contorta
Eloquentiæ sacrae fulmina, quod non vibrata
Dialecticæ argumenta, hoc Satyræ mucro
exertus præstitit.

Hic veram hominis naturam & indolem
agnoscite, AUDITORES. Religionis terro-
rem comprimere potest: rationis frænos ex-
cutere potest: ignominia sensum nunquam
aut vix unquam potest amittere. Dic illum
flagitiis suis Deo exosum, placidè feret; dic
à ratione aversum, ridebit, dic inficium &
ridiculum, fremet & frendebit. Usque aded
homines etiam ad cætera obduratos torquet &
oruciat irrisionis merus!

ADESTE nunc edeste; viri malè misericor-
des: & quod unum sanandis superest animis
quibusdam & ingeniis remedium, statuite
utrum ab illorum curatione removendum pu-
teris? videte utrùm humanitatis sit, annon
magis crudelitatis, succos ægrotis propè de-
positis abnegare; amaros illos quidem, sed
quò amariores, hoc salubriores? Quod ta-
men ita nolim intelligi ut nulla medicamenti
sit temperatio, nullumque in eo miscendo
Satyricus teneat modum. Quam enim Saty-
ram ad corrigenda plurima vitia, quæ sunt
inemendabilia legibus, aut legibus minùs
emendata, utilem ac propè necessariam esse
arbitror; tam existimo eandem, nisi certos
intra fines coarceatur, posse civitatibus fieri
exitabilem.

NON satis est itaque illud quæſiſſe primum & definiſſe licerétne uti Satyrâ in bene moratâ civitate ; niſi & quæretur illud alterum , atque definiatur quatenus uti liceat. Quod in alterâ orationis parte ita conabimur exequi , ut nos cum oſoribus Satyræ , ſi quos fortè offēdimus , in gratiam redituros eſſe confidamus.

S E C U N D A P A R S .

QUOD de telis ad feriendum idoneis præcipi ſolet Legibus , ut videatur diligenter quinam illis utantur in civitate ; ad quid utantur ; quâ utantur ratione ; in quos denique utantur : hoc de Satyrâ fermè præcipiendum eſſe cenſeo , AUDITORES , ut caveatur ſollicitè quinam illam adhibeant , in quæ adhibeant vitia , quânam adhibeant ratione , in quos demum adhibeant. Atque hinc iudicium eſſe volo , quatenus Satyram in bene moratâ civitate licitam exiſtimari oporteat , aut illicitam.

Ac primò quidem ut Magiſtratus tela extorquent ex improborum manibus , ita Satyram nullis tradi velim , niſi probis civibus. Probos intelligo , non qui careant omnino vitiis ; quod quidem maximè deceat : ridendus ſiquidem ille eſt qui , ut ait poëta , *caſtigat turpia turpis*. Sed tamen quia poteſt etiam is docere melliora quâ deteriora ſequitur , probi ſanè dicantur , quicumque ſint

amantes Reipublicæ, & ad scribendum solo civitatis emendandæ studio accesserint. Habeantur contra improbi, privatis quicunque utilitatibus, vel odiis ad notanda aliorum vitia proruperint. Atque hi ab isto scribendi genere omnino prohibeantur.

ET ENIM Satyra, si se his addixerit, dubitatis qualis deinde futura sit, virtutum satellites, an administra vitiorum. Intelligitis profectò nullam fore cupiditatem tam nefariam, cujus in societatem non veniat; cujus patrocinium non suscipiat. Illam avaritia producet in forum, ut innocentiam solis eloquentiæ sinceræ armis malè defensam obruat. Illam malevolentia in Aulam immittet, ut virtuti aditum ad honores præcludat aut jam delatos auferat. Illam in castra sua trahet Novitas, ut veritatem explodat, & à veritate propugnandâ bonarum partium homines omni contumeliarum genere deterreat.

NIHIL denique tam sincerum erit, nihil tam integrum, quod non objiciatur venenatis Satyræ telis; & gravissimè violetur. Cujus rei (ut longissimè à nostris temporibus disjuncta meminimus) tu mihi exemplo sis, Philosophorum, quos tulit profana antiquitas, sapientissime Socrates. Quis te æquales inter tuos ab omni flagitio remotior? Quis recti amantior? Quis insipientis Sophistarum sapientiæ hostis acrior? Quis crederet tuam disciplinam, ut in istis ignorantia tenebris excellentissimam, ita potuisse infamari, ut ab ejus odio, ad odium tui, tuam-

tuamque perniciem tota repente Athenien-
fium multitudo converteretur ?

SED quid non aggreditur tradita in male-
vorum manus Satyrâ? quò non progreditur?
Virtute tuâ sæpe viceras inimicos, sed furen-
tes viceras, non jocantes? Victus es tandem
posteaquam repertus est falsissimus Poëta Ari-
stophanes qui vel privatis adductus inimici-
tiis, vel pretio conductus amarissimos in te
aculeos defigeret, tuamque scholam velut exi-
tialis & delirantis doctrinæ magistram palam
& aperte ridendam proponeret. Tanta est
Satyræ audacia in imponendis criminibus,
cùm aliquâ cupiditate inflammatur! Tanta il-
lius efficacia ad conflandam viris etiam opti-
mâ s invidiam, cùm mentitur lepidè, & sale
Attico audientium vel legentium palato blan-
ditur! Tanta demum adhibenda cautio est,
ut quemadmodum Cretenses armorum tra-
ctationem solis ingenuis permittebant, quòd
à servis & servilibus ingeniis semper metuen-
dum esse crederent, ita Satyræ scriptio solis
concedatur probis civibus, quòd à malevolis
& malâ cupiditate incensis hominibus semper
timor impendat, vixque possit fieri, ut Saty-
râ qui malo utuntur animo, bene utantur.

EN aded stylum satyricum improbis jam
eripuimus, AUNITORES, probis tradidimus;
nunc videndum est in quæ sit vitia exerendus.
Etsi enim genera vitiorum ferè omnia infecta-
ri Satyra potest pro jure suo, ea tamen sola
exprobrari volumus, quibus aliqua insit, cul-

pa; quæque ut nascantur, ab humanâ voluntate pendeant, vel certè ut eradicentur.

LAUDENTUR enimverò forma, ingenium, opes, cæteraque naturæ vel fortunæ munera; quoniam ita obtinuit adulandi usus, quò pauciora insunt in homine veræ laudis argumenta, hoc plura ex alienis quasi fontibus hauriantur. At sileantur illa vitia, quæ in nobis ita sunt, ut non sint ex nobis. In iis siquidem rebus unis argumentum reprehensionis est, ubi est delicti vestigium. Etenim quæ rusticitas atque inhumanitas est hominem irridere, quòd deformi sit vultu, aut pravo corpore; quòd tardiore sit præditus ingenio, aut humiliore loco procreatus. Ista qui exprobrat, annon ipsi naturæ videtur convicium facere, quæ in homine malè nato erravit potius, quàm in illam homo peccaverit. Quæ verò stultitia est ea reprehendere, quæ non possis objurgando corrigere! Thersiten cavillaris quòd sit pravâ & fœdâ facie; an refingendo fiet Euryalus? Quintilium notas, quòd pumilo sit corpore, an grallis insistet, ut repente fiat de Pygmæo Gigas?

NUNQUAMNE igitur pravitates id genus licebit jocando perstringere? Licebit aliquando. Si quis nempe vitia, quæ accepit ab aliis, aliquo suo vitio faciat sua. Si facie qui turpis est, Narcissum se credat; & veluti Polyphemus ille de formâ sibi placeat, & à formâ placere ambiat. Si Thersite patre qui genitus est, Cecropiâ de gente ortum se prædicet.

Si qui plumbeus & bardus est, cum elegantissimo Telemachi scriptore certet. Si qui tardiore ad litteras ingenio natus est, cum literato illo (a) & omni eruditione atque humanitate perpolito *Quæstionum Alnetanarum* auctore conferre se audeat.

AT verò si quis naturæ aut fortunæ damna propriis virtutibus rependat; si quis humilitatem generis excelitate animi redimat; si quis atrocitatem vultûs suavitate morum absolvat; si quis debilem oculorum aciem ac propè cæcitatem luce ingenii clarissimâ ita compenset, ut ab hac laude multò magis, quàm ab oculorum vitio *Homerus* alter dici mereatur; si quis denique ingenita sibi vitia agnoscat, si quis illa studeat emendare vel nequeat, illum commiseratione dignum judico, non reprehensione. Illum *Satyræ* aculeis insigniri veto, naturæ novercæ stigmatis jam satis insignitum.

HÆC igitur *Satyræ* constituatur prima lex, ut nihil arguat, quod emendari non queat; hæc sanciat altera, ut in arguendo is solus adhibeatur mos & modus, qui sit ad emendandum appositus.

SIT itaque studiosa veritatis in carpendo *Satyræ*. Vitiatorum pravitatem ne minuat dicendo; sed neque amplificando supra fidem exaggeret. *Avarum* inducat jejunia latranti

D 2

(a) DD. *Daniele Hueticus Abrincensium Episcopus.*

stomacho indicentem creberrima (a), sed ne novas Ephemeridas novis jejuniorum diebus dispungentem exhibeat. Hominem irrideat cogitatione adeo suspensum atque ita abstractum à sensibus, ut (b) alia plane à gerendis faciat: sed non ut crepidam pro libro in peram immittat. Vellicet hominem à rationis semitâ deflectentem; sed ne illum veluti bipedum (c) quadrupedumque animal stolidissimum exagitet. Arguat virorum mulierumque mores perditos; sed (d) ne viros mulierisque omnes perditis esse moribus clamitet. Quis enim in tabellis à verò ita aberrantibus vitia videat sua! aut quem adeò pudeat in eâ civitate agnosci vitiosum, in quâ vix quidquam agnoscat integrum; nisi forte Æthiopus inter Æthiopem videri pudor est? Vividis sanè depingat omnia coloribus Satyra, sed veris.

NEQUE tamen ita sit verax, ut non sit verecunda. Apage foedissimas quorundam vitiorum imagines quas offerre oculis, aut oblatas ferre impudentis est. Illam in reprehensione liberam esse fas est, nefas esse petulantem. Illam imitari decet ingenuas & liberales puellas, quas lædit ipsa impudicitiae appellatio. Illam pudeat Flacci, Juvenalisque nimium obsecutam esse ingenio, qui dum

(a) Joan. Bapt. Moliere, in Comediâ quæ Avarus inscribitur.

(b) Joan. de la Bruyere. (c) Nicol. Boileau Despreaux. (d) Idem.

ævi libidines tenebrosas describunt nimis graphicè, arguunt impudicos sine pudore, & turpia turpissimè reprehendunt. Quod quidem minùs fortasse mirum videatur in iis scriptoribus, quos etsi verecundos natura genuit, Religio tamen sua fecit inverecundos; quos etiam mirum sit flagitiosis hominibus adedò fuisse infensos, cùm Deos colerent flagitiis adedò infames.

AT quis hoc admiretur satis (finite me quæso, AUDITORES, justissimo dolori meo paulò liberius indulgere) quis satis hoc admiretur in hâc nostrâ Religione quæ (a) *omnem immunditiam ne nominari* quidem patitur in nobis, sicut decet sanctos, in hac, inquam, Religione castissimâ inventos fuisse Satyricorum interpretes, qui satyras illas spurcitie execrandas Gallico, hoc est, maximè verecundo idiomate redderent; & notis illustrarent eruditis ad majorem, si Superis placet, adolescentium mulierumque utilitatem?

QUIS satis hoc stupeat virum (b) docendi facultate & diuturnitate celebrem, quem toties ex hoc loco dicentem laudastis, ut ipsum laudare mihi quoque liceat, quem assequi non licet, cujus hodiè que desiderium in vestris omnium animis excitat orationis meæ tenuitas & infantia, hunc virum apud multos laborasse invidiâ, quòd Satyricos scripto-

D 3

(a) Ep. ad Ephes. c. 5. v. 3.

(b) P. Joseph. Juventium è Soc. Jesu.

res dum expurgavit omni obscœnitate, aliquâ sui parte mutilaverit ?

QUIS satis hoc indignetur interpretationem Horatii, quam nobis tersam, elegantem, festivam & ad ingenium auctoris elaboratam tradidit felix animi vir (a) ingenique, visam esse aliquibus mancâ, quod illam dum accuraret interpres, loca quædam obscœna refecuerit ; & veluti apis mundissima, quæ (b) *puris gaudet insistere*, omnes venenatos flores, si flores dicendi sunt, illibatos prætervolaverit ? Quasi verò aut magna fieret scriptori injuria, dum prodit apud nos castior, quàm apud suos visus est ; aut ingens fieret jactura in versibus impurissimis quos nemo pudens legerit, quin legisse continuò nolit ; aut grande litteris objiceretur periculum, ne deficiant aliquando verba & sententiæ quibus nefanda libidinum disciplina commodè tradatur. O viros in retinenda latinitate religiosos ! utinam & in custodiendâ morum integritate perinde severos !

TENE verò superiore, sæculo Gallicæ Satyræ Princeps, (c) Reneri, adèd Christiani pudoris oblitum, ut scripta tua pinguisimis nequitiae fordibus inquinares ? Non legeras, vel audieras, quæ de Juvenali scripserat mag-

(a) P. Tarteron è *Soc. Jesu.*

(b) P. Tarteron Lemma suis libris præfixit, in quibus apes adumbrantur, cum hac Epigraphe, *Puris insistere gaudent.*

(c) Regnier Poëta satyricus.

nus ille Reipublicæ litterariæ censor Julius Scaliger: *propter insolentiam quorundam Juvenalis versuum jubere se, vel optare toto opere abstinere virum probum.* Non intelligebas idem de Satyris tuis quàmlibet venustè scriptis fore proborum aliquando iudicium?

VENIAM tamen demus aliquam, si qua dari potest, scriptoribus iis, qui aliena vitia ita olim reprehenderunt, ut reprehensionem ipsi mereantur. Peccaverunt errore magis, quàm voluntate. Arbitrati sunt Satyræ, dum nihil falsi diceret, licere omnia dicere; & se, si magis prudentes forent, minùs Satyricos fore. Nondum extiterat scribendi magister eximius & artifex, (a) qui errorem istum exemplis & præceptionibus dedoceret. Nondum Gallia, ad commendationem Satyricæ Poëseos felici partu extulerat acerrimum illum ingenio poëtam, judiciòque prudentissimum, qui, veterum sectando vestigia, de palmâ cum veteribus certavit; qui sic eos imitatus est, ut reliquis imitandi sui spem ademerit. In quo cum admirabilis est naturæ artisque amica consensus; tum styli morùmque severitas singularis. Quis illum in ea re imitari abnuat in quâ unâ non sit inimitabilis. Quod si reperietur adedò perfriçtâ fronte aliquis, ut Renerium aut Marotum (quos infamiæ causâ nomeno) æmulari malit, coërcendus erit profectò ab ipsis civitatum moderatoribus, neque

permittendum, ut qui vitia emendare se profiteretur, ita nefarias libidines exponat, ut rudes erudire, incogitantes admonere videatur.

QUID si autem Satyra in objurgando verax erit & verecunda, nullúsne præterea servandus erit modus? Annon mitiganda erit, ne fiat nimia indignatione acerbior. Hanc equidem furere non patiar, neque rabere Cynicorum in morem, qui, quod obvium quemque in foro & triviis petulanter incefferent, à caninâ rabie nomen invenisse dicuntur. Neque illam velim induere stomachum & animos Juvenalis, cui semper masculâ bili jecur intumescit, qui labia non deducit, nisi ut ringat; dentes non exerit nisi ut mordeat; qui mordet sæpe, antequam allatret; qui ut prædam subodoratus est, in eam involat, jugulum petit, laniat, discerpit, dissecat, jacenti etiam & semianimi incubat. Illam ego sæpius adhibere malim jocos Horatii, quem nare sagacissimum effugiat nemo, sed qui dentes ad notam, non ad plagam imprimit, qui morsum ita temperat, ut dum risum elicit aliis, aliis fletum non extundat; qui prædam tunc denique omittit, cum excussit lepidè bellèque exagitavit.

QUONIAM tamen vitia sunt aded tetra quædam, ut stomachum lenissimis etiam moveant; & quoniam ad pudoris sensum ita obduruere quidam homines, ut nisi stringantur arctius, nihil sentiant; non veto acrem interdum esse Satyram, seria sæpe ridiculis miscere;

nunc ab Horatio sales, nunc à Juvenale aculeos accipere; neque risum ciere modò, sed lacrymas etiam & sanguinem, si opus est, mordendo exprimere; nulli demum flagitio, neque ullo modo parcere, dum ipsis parcat nominibus quæ nusquam appellari volo vel designari.

SCIO, AUDITORES, non deesse, qui huic legi intercedant apertissimè, sèque veterum exemplis, & rationibus (ut putant) gravissimis defendant. Laudant Lucilium scilicet, qui Metellos, Horatium, qui Nomentanos, Persium qui Vettidios, Juvenalem qui Crispinos famosis versibus nominatim cooperuerunt. Egregios sanè & luculentos testes! si non adhiberentur propriâ, ut aiunt, in causâ iudices. Quòd si foret hîc auctoritate pugnandum, quàm multis paucorum exempla possim testimoniis refellere? Vos appellarem, sapientissimi duodecim Tabularum Scriptores Decemviri, qui ex urbe liberrimâ libertatem cujusciam malo, id est, maledico carmine notandi sublatam lege voluistis. Vos testarer, ætatis nostræ censores æquissimi, tèque (a) imprimis Theophrasti interpretes & æmule, cujus oculis natura se humana penitùs inspiciendam videretur obrulisse, quique de illâ meritis es optimè, vel dum ejus virtutibus ad describenda ejus vitia usus es. Ex te sciscitarer, cur, cum malos plurimorum mores

D 5

(a) D. Jean. de la Bruyere.

argueris, nulla male moratorum nomina, quamvis sæpe, quamvis enixè rogatus, non dico vulgare, sed ne secretò quidem indicare volueris.

NEQUE te silentio prætermitterem, (a) vir morum scientissime, qui aliena vitia voce scriptoque diu infectatus es cum summâ ingenii laude, sine cujusquam offensione; qui cum de amicitia verissimè scriberes, quòd de illâ sentires verè, & veri amici exemplum præ oculis absolutissimum haberes, hanc secutus es legem, quam deinde de Satyrâ pulchrè disserendo aliis posuisti, ut ex tantâ multitudine hominum contra amicitiaë jura peccantium nominatim reprehenderes neminem.

SED quoniam certamus hîc maximè rationibus, expendamus quare tandem vitiosos homines proprio nomine adversarii designatos velint. Si secus fiat, inquiunt, metuumdum erit ne se scripto Satyrico corripì nemo sentiat, sicque opera scriptoris tota pereat, atque industria. Honestus sanè metus. Sed quærere hoc liceat, dum timent viri optimi, ne se nemo agnoscat in tabellis Satyricis, annon hoc verentur quoque ne agnoscant ipsi neminem? Sed parcant illi metuere: etiam, si à scriptore appellabitur nemo, qui tamen à legentibus appellentur, occurrent plurimi. De uno, quem novit, filet poëta; de sexcentis quos ignorat, fiet mentio.

* (a) D. de Villiers, Author *Pœmatis de Amicitia*.

AUDITE enimverò quid conqueratur ille Theophrasti discipulus (a), in designandis iis, quos laudat apertissimus, in tacendis iis, quos vituperat, rectissimus. Queritur repositos esse homines in suspicando tam malignos, quàm audaces, qui nomina personarum, ab eo uti conjiciebant descriptarum singula nuncuparent, & relata in indicem spargerent. Ubi autem repositos? In urbe fortasse vel in aulâ in quâ frequens erat. Et in aulâ, & in urbe, & Mortaniæ & Belesmæ, & in aliis regni oppidis ignobilioribus, quæ nunquam adiverat. Quorum autem nuncupata nomina? Illorum, credo, quos noverat. Et virorum & mulierum quos nunquam viderat, de quibus nihil inaudierat. Et dubitamus eò plures corripi. Satyrâ, quò notaverit pauciores; & contra hoc emendari pauciores, quò plures fuerint appellati. Quanquam quid emendari dico? Erravi, AUDITORES, quos appellat Satyra, hos plerumque provocat ad furorem & insaniam, a vitio non revocat.

AT enim (videte, quæso, AUDITORES, quàm nihil dissimulem) at enim graviore unius ignominia sanabuntur multi, quos simili tentato morbo, continuo sollicitabit metus, ne simili vulnere configantur. Quemadmodum prædonis unius supplicio terrentur quotquot ejusdem societate latrocinii vel affinitate implicantur. Bene est & ad rem appositè. Verùm quantò pluribus & quantò certior ingruet

(a) D. Joan. de la Bruyere.

timor, cùm propositâ in publicum vitiosi hominis imagine, dissimulatôque vero nomine periculum impendebit omnibus eâdem vitii labe contactis hominibus, ne oculis figentur singuli, & de singulis digito monstrante dicatur, *Hic est.* Quemadmodum fœneratores, quorum tanta hodie copia est, quanta nummorum penuria, multò terreantur magis, si latâ à judicibus Sententiâ liceat in singulos inquirere, quàm si unus aliquis judicio damnatus candente laminâ inuratur. Quoties enim exit Satyra in aliquod vitium, nullius vitiosi nomine proprio insignita, annon toties videtur institui quæstio in omnes quotquot illo vitio se implicuerint? Cujus quæstionis tot sunt cognitores, non quot Satyrici qui pauciores sunt, sed quot lectores, qui erunt número propè infiniti. Adeò ut ignominiaæ metus non jam à scriptoribus aliquot, sed à totâ multitudine immineat, & ad illos omnes longè latèque pertineat, ad quos ipsa pertinet vitii communitas.

Qui quidem metus ignominiaæ à Satyrâ sine illâ designatione nominis incussus, quàm sit ad mutationem morum efficax, meministis quicumque ingeniosissimo illi Comœdiæ Gallicæ (a) principi emendatas gratulamini mulierculas quasdam putidâ elegantiarum consecratione ridiculas.

(a) D. Moliere Auctori Comœdiæ, cui titulus Gallicus: les Précieuses Ridicules.

MEMINISTIS multò magis quotquot eidem objicitis concessam mulieribus , indulgentiâ virorum , nimiam vivendi licentiam. Quâ enim arte perfecit ille ut severa illa scœminarum disciplina non sensim , sed præcipiti ruinâ , collapsa sit? An ex rigidioribus illis nuptarum satellitibus aliquem vero nomine appellavit? Hoc si fecisset , plagam imposuisset ille quidem uni viro insanabilem : sed non tam exitiale pudori & modestiæ vulnus infixisset. Personas in scenam induxit bene moratas , sed decipi timidas , & decipi faciles & ridiculè deceptas. Riserunt omnes stolidorum hominum cautionem incautam ; & dum in fictis nominibus rident , ne vero & suo nomine riderentur , malè metuerunt. Inde quid accidit? ut qui Arnolphi & Sganarelli metuerent videre , in Aristos evaserint , viros , faciles ac benignos , sponsisque amplissimam arbitrato suo vivendi potestatem fecerint. Quod delectandi studio prosecutus & assecutus est ille morum , non dicam , magister optimus , sed pictor admirabilis , cur non sequantur Satyrici Poëtæ cum saniore consilio & fructu salubriore?

AN verò quod de hominibus aliquo inquinatis vitio , idem de scriptoribus constitui oporteat , ut illorum parcatur nomini , quod humanitatis est , dum eorundem scriptis , quod est utilitatis publicæ , nequaquam parcitur , haud ita facilè , neque tam audacter definiere. Mover enim me Satyrici supra

laudari auctoritas, qui dum è Poëtarum vel Oratorum ordine multos scriptores inficeros censoriâ virgulâ dimoveret, paucorum pepercit nominibus, parsurus haud dubiè, si parcendum crederet. Movet me præterea scribentium indoles, qui cum plerique ament se & sua purimum, rarò se confiteantur errasse, aut errata corrigant, nisi disertè admonentur. Movet me demum communis omnium auctorum conditio, quorum nomina perinde atque scripta sic fiunt juris publici, ut publicandi operis facultatem dum impetrant, animadversionis potestatem omnibus impertiant. Quia tamen scriptis inhærent vitia, non adhærescunt scribentium nominibus, nisi fortè aliquâ labe ac potissimum hæreticâ respersa sint, nomina multò rariùs, quàm scripta nominari velim. Id certè non concesserim ita scriptores passim intrudi Satyris nullo indicato ipsorum opere; ut solo videantur ridendi nomine, neque appellandi, nisi appellatione suâ versum aut implerent commodè, aut aptè concluderent. (a) In quo & gravis auctorum est infamia, & legentium de aliquâ Satyrici malevolentia suspicio non levis. Age enimverò quisquis auctoris cujuscumque nomen opportunè, importunè versibus inseris; nihilne scriptum ab eo est vendibile; si ita est, notasse semel sit satis. Quid illum carminibus tuis malè

(a) D. Despreaux.

nobilitas ? Permite hominem cum infelici partu in tenebris delitescere. Si quid verò scripsit non ineptè ? Quid illum ex toto reprehendis ? Argue quod malum est ; quod bonum est, lauda, vel omitte. Quòd si qui modò radit humiles terras debiliore pennâ, ad altiora, poterit aliquando felici volatu consurgere, quid nomen ejus infamare properas ? Cùm scripserit aliquid dignum meliore notâ, an recantabis opprobria ? Non is certè mos Satyricorum est ; rarò dicta revocant, exaggerant sæpius, & Horatianam illam de (a) Canidiâ palinodiam imitati, dum vulneribus mederi se fingunt, unguem defigunt in ulcere, & illud retractando exasperant. In tuis itaque Satyris semper legetur Poëta vel Orator nobilis infami notatus litterâ, ex quâ tamen apud æquos operum æstimatores ignominia trahet minùs, quàm tu colliges invidiae. Quid nos autem ex istâ de appellatione nominum, prolixâ & forsitan molestâ disputatione conficiemus ? illud opinor, AUDITORES, & rarò scriptorum, nisi appellatis eorum operibus, & nunquam cæterorum hominum, nisi fortè jam famosorum flagitiis, nomina esse Satyricis versibus oblinenda.

RESTAT ut illud postremo loco inquiremus, liceatne dissimulatis nominibus in quosvis homines, nullâ generis dignitatisve habi-

(a) Horat. Epod. Lib. edit. expurgata Ode 22.

tâ ratione, mucronem Satyricum distringere. Et sanè cùm Satyræ tanta sit ad emendationem morum vis & efficacia, & quoniam nulla conditio non iis abundat moribus, quorum necessaria sit emendatio, tantum tamque præsens remedium videretur esse nemini denegandum. Sed tamen, quia publica privatis longè anteponenda sunt commoda, unius omnino sunt & alterius ordinis homines, quos ut reprehensione minimè omnium indigere oporteat, ita per Satyram reprehendi nunquam liceat. Principes Imperiorum intelligo & Moderatores civitatum. Ad illorum fores possit accedere severa illa morum castigatrix, & in atriis consistere, ut palpatores, invidos, obtrectatores, sexcentasque omnis generis pestes arceat longiùs à limine, & quovis satellite potentiùs submoveat: At ne sedentes in solio Reges, aut in tribunali magistratus audeat imperere.

Hoc in Neronem scenicum imperatorem, & ludos de se in theatris dare amantem sibi licitum esse crediderit Persius, qui tamen liberiùs dictum emendari à magistro passus est. Hoc in Domitianum adhibuerit Juvenalis, postquam formidatus immanitate suâ tyrannus, formidari morte suâ desit? Hoc in viros Principes & quidem optimos impune audeant perditissimâ illi transfugæ qui, deserti patriâ, coaxant vicinis in paludibus, ubi quæstum faciunt conviciis, & exterotum amorem
popu-

populorum odio suorum professo conantur redimere. Hoc in magistratus æquissimos, hoc in Reges Religiosissimos modò clam & timidè, modò palam & confidentissimè usurpent illi pravorum dogmatum defensores, quibus neque sacra est Regia majestas; neque veneranda pastoralis dignitas; neque veneranda Pontificia auctoritas, neque sanctum quidquam vel religiosum est præter errores suos, errorumque antistites, ac patronos. At liberalibus viris bonisque civibus grande videatur piaculum ac propè parricidium, Rectores Imperiorum aut Moderatores civitatum carpere. Non modò quia illos revereri debemus, quos sui vicarios & quasi præsentem Deos nobis largitus est Deus optimus maximus; verùm etiam quia telis Satyræ violari non possunt illa Regnorum capita, quin tela ab iis resiliant quodammodo, & in ipso corpore Reipublicæ ad summam perniciem & forsàn ad interitum defixa inhæreant. Cùm enim civitatum imperiique salus omnis ex auctoritate Principum in cives, ex reverentiâ civium in Principes, non secus atque vita hominis ex mutuâ corporis animæque conjunctione pendeat; cùmque Satyra hoc præcipuum habeat, ut quos suis compunxit aculeis, derisui vel indignationi opportunos faciat, quæ deinde populorum erit observantia in Reges vel magistratus, quorum riserint vitia vel horruerint; Quam autem proclive est à risu ad contemptum, ab indignatione

ad odium, ab utroque ad contumeliam, & ad extrema illa deinceps progredi, quorum meminisse horret animus; quorum exempla ab iisdem initiis, hoc est à libellis Satyricis profecta, & ad omnium sæculorum memoriam execranda non semel tu, infida Anglia, rúque infelix Gallia, suppeditastis. Optandum illud quidem maximè, ut ipsi Regnorum præsides non careant reprehensionis beneficio, si quando illo indigeant; sed quoniam ope Satyræ curari nequeunt, nisi cum magno Reipublicæ periculo, præstat illos ab eâ omitti incuratos, quàm ad eorum morbos tam periculosum curationis genus admoveri. Neque tamen, vel tacente Satyrâ, suis carent illi reprehensoribus. Frons, oculi, vultusque populorum instar habent Satyræ, & illius vices sine voce obeunt, non sine vocis pondere. In his veluti in speculis vitia sua perinde atque suas virtutes possunt inspicere. Ipsa etiam laudatorum turba vel adulatorum, quæ viris principibus solet plurima obtingere, ipsos, si advertant, satis admonet, & laudando idem præstat, quod Satyra vituperando. Quas enim virtutes in se laudari non viderint, has in se desiderari sciant; si quidem non laudari ex omni parte virum Principem, ex aliquâ parte vituperari est. Quemadmodum si parva magnis conferre licet, existunt homines ejusmodi, quorum vita & institutum ita maledicentiæ objecta sunt, ut quæ vitia sibi ex-

probrari non audierint, his se carere meritò gloriari queant.

QUOD si erunt aliquando summi rerum Domini, qui neque disertis populorum suspiriis, neque tacitis adulantum objurgationibus admoneri se intelligant; atque hoc peccent audaciùs, quòd se adversùs Satyricorum stylum satis muniri gladio existiment; cogitent illi pertimescendum sibi esse aliud Satyræ genus, nullâ arte, vi nullâ eluctabile, Historiam scilicet, quæ ipsorum nisi magistra fuerit viventium (ut esse potest & debet) fiet deinde accusatrix mortuorum. Quæ, ubi è solio & vitâ excesserint, illorum vitia non jam velata splendore purpuræ, non armata imperii majestate, non defensa satellirum multitudi- ne, sed nuda, aperta, manifesta in medium proferet, non eorum parcat cineribus, sed oculo scrutabitur impune curioso; & quæcunque flagitia videbantur altâ nocte obruta, & quasi cum istis terrarum dominis contumulata, in lucem eruet aliquando, ad immortalem ipsorum ignominiam, ad consolationem populorum seram, sed justam, ad regnantium documentum insigne, sed formidolosum, sicque pænas quas de vivis sumere non ausa est, nec debuit Satyra, has de mortuis pro jure suo Historia repetet sempiternas.

FELIX cæteros inter Reges (a) Rex ille

E 2

(a) Innuit Orator Ludovicum XIV. qui Historiam regni sui Nic. Beilouu scribendam tradiderat.

qui censor ipse sui cenfuram non timet; qui se contra stimulos Satyræ non armis protegit, sed virtutibus; qui se suæque facta non ex adulatorum grege cuipiam, sed Satyricorum principi describenda tradidit; qui fortunam utramque expertus, dictus est, iudice Satyrâ, in utrâque magnus, dicendus Historâ teste apud omnes ætates, pietate & Religione maximus.

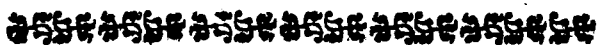
FELICES & civitatis hujus Rectores, qui cum sint maximâ in luce collocati, & ipso splendore suo conspicui, illorum videntur esse purissimorum instar syderum, quæ sæpe in se convertunt oculos ad admirationem, nunquam ad reprehensionem: quorum cursus hoc magis laudabilis, quò magis æquabilis; quorum lux è jucundior, quò temperatior; è tollerabilior magnitudo, quò altior; à quibus tamen in hoc discrepant illi, quòd è majores appareant, quò excelsiores.

FELIX & ipsa tantis talibusque magistratibus Respublica, quorum similes dum obtinebimus, nihil metuendum erit, ne Satyra dentes sacrilegos in illorum meribus imprimat. Sed & sicubi occurrent his prorsus absimiles, illos revereatur tamen, & quemadmodum apud Romanos sacrosancta habebantur Tribunorum plebis corpora, sic nostrorum persona moderatorum, etiamsi vita minùs integra fuerit, sacra tamen & sancta esse censetur.

HÆC fermè sunt, AUDITORES, quæ Satyræ, antequam in civitatem subeat, præscribenda esse crediderim. Quæ singula si observaturam se castè religiosèque promiserit, tum liber ipsi aperiatur in urbem aditus, sedes etiam in arce summâ huic propria perpetuâque concedatur. Ingrediatur illa itaque suis comitata jocos, sed suis quoque virtutibus stipata. Illam antecedit acribus oculis vigilantia, & pravos civium mores diu noctûque insomnis speculetur. Adhæreat lateri sagax prudentia, & vitia ipsa secernens à vitiis, quæ, quoque modo noranda sint, assiduè suggerat. Manum scribentis dirigat sancta Veritas & ad calumnias per fraudem deflecti ne sinat. Adsit Pudor velatâ facie, & velum ipsius obtendat oculis, ne flagitia observando, quædam videat non videnda, & legentibus subinde objiciat.

ACCEDAT & Urbanitas, quæ jocos amariore leniat aliquando, & Humanitas quæ à verorum appellatione nominum ad ficta detorqueat. Fremant interea circumquaque vitia, è suis educta latebris, suis nudata larvis, coloribus suis insignita, suâ turpitudine ridicula, suâ deformitate horrida, suâ pravitate abominanda fugiant lucem, nec tamen inveniant tenebras ubi à spiculis, aut quod ad pœnam satis est, ubi à speculo Satyræ tuta delitescant. Ipsa denique magistratus reverita, magistratum auctoritate nixa, bel-

lum indicat improbis, præsidium offerat bonis, séque ad communem omnium utilitatem stylo armatam esse cogiter, ac totâ scribendi ratione profiteatur.

ORATIO III.
DE PANEGYRICIS
ORATIONIBUS.

Habita Anno MDCCXIV.

EA laudis natura vel conditio est, AUDITORES ORNATISSIMI, ut hanc æquissimis plerique admittamus animis, quæ nobis defertur; illam, quæ defertur aliis, aure mimus pronâ excipiamus. Quotus enim quisque nostrum est, qui si dissimulationis involucria retegere velit, non apertè fateatur, quod ille Atheniensium dux laudatissimus palam de se confessus est, nullius se vocem libentiùs audire, quàm ejus à quo virtus sua optimè prædicaretur. Contra verò quid est, quo faciliùs ad satietatem expleantur aures nostræ, quàm alienis laudibus audiendis, quibus nos attentos sola vulgò facit vituperandi cupiditas? Cùm autem in omni laude citò fastidimus, tum in eâ citissimè offenduntur multi, quæ non oblata fortuito, sed operosè quæsita Panegyricis Orationibus continetur. Non